

KERKDIENSTEN

COMMUGNY – 11.00 uur Temple Saint-Christophe
4 juni om 11:00 uur – Pinksterdienst – Ds. Frans Bouwen
13 augustus om 11:00 uur – Indië Herdenking 15 augustus 1945 Frans Bouwen
10 september om 11:00 uur – Château de Bossey – Buitendag Ds. Frans Bouwen en Jan Tom Schneider
<i>Voor de dienst in Commugny kunt u rond half elf van de trein in Coppet gehaald worden (contact M. Bruning, Scriba).</i>
De verdere diensten in 2017 zullen worden gehouden op: 15 oktober, 12 november, 17 december (Kerstviering), 25 december

De Negende Brief van Frans aan de NPG rondom het Meer van Genève

Gemeente van Christus!

Eergisteren vierden we in Nederland Bevrijdingsdag die volgde op de Dodenherdenking de dag ervoor. Het gaat dan om een herdenken en gedenken van de Tweede Wereldoorlog en eigenlijk ook om alle oorlogen die volgden, met name van belang voor jongere generaties. Is er echter een verschil te bespeuren tussen herdenken en gedenken? Van Dale's woordenboek schrijft op Internet bij 'herdenken': (op plechtige wijze) stilstaan bij iets uit het verleden; en bij 'gedenken': 1. zich herinneren; 2. in ere houden. Maar, als je er goed over doordenkt dan zou je 'herdenken' kunnen aangeven met het stilstaan bij een bijzondere gebeurtenis die ooit in het verleden heeft plaatsgevonden. Het behoort dan tot dat verleden en je refereert er dan naar of aan. Om een voorbeeld te geven: de nationale dodenherdenking op 4 mei vanwege alle slachtoffers in de Tweede Wereldoorlog, inclusief ook diegenen die in Azië vielen, zij het dat die apart in Nederland pas in augustus worden herdacht. Klaarblijkelijk heeft dat te maken met de capitulatie van Japan op 15 augustus. Maar in wezen heb ik dit

als kind geboren na de Tweede Wereldoorlog nooit goed begrepen. Het was toch een 'wereld'-oorlog? 'Herdenken' in de christelijke geloofstraditie bestaat natuurlijk ook. De uittocht uit Egypte, de opening, maar ook de verwoesting van de tempel in Jeruzalem, de Babylonische ballingschap; en in het Nieuwe Testament wordt het anders. Daar zijn vele later bekend geworden overleveringen veelal als waar gebeurde verhalen in de teksten geplaatst die we nu nog herdenken, zoals bij voorbeeld het Kerstgebeuren. We moeten echter enorm alert zijn met herdenkingsmomenten die we aan de gehele Bijbel onttrekken. Waarom eigenlijk? Aangezien vele gebeurtenissen en verhalen in die Bijbel een diepere betekenis kennen en niet zomaar op zichzelf staande gebeurtenissen blijven uit een onzeker verleden. Nee, dan is het beter iets nader stil te staan bij het werkwoord 'gedenken'. 'Gedenken' wil namelijk zeggen dat hetgeen dat in het verleden is gebeurd aanleiding is om het nu in het heden te benoemen en het nader te beschouwen voor verwerking naar de eigen toekomst toe. 'Gedenken' is dus tegelijkertijd in wezen een voortbouwen op. Zo

gedenken we tijdens de nationale dodenherdenking het belang van de strijd tegen extremistische ideologieën in casu de nationaal-socialistische en andere. In de Bijbel wordt het volk Israël ook gevraagd om bij voorbeeld te GEdenken dat zij uit Egypte of Angstland bevrijd waren waar zij als vreemdelingen vertoefden; daaruit vloeit voort dat daarom Israël altijd de vreemdeling in bescherming moet kunnen nemen. In het Nieuwe Testament is het GEdenken bij uitstek de instelling van het Heilig Avondmaal. We HERdenken het lijden en de dood van de Heer Jezus Christus, maar de Heer roept op tijdens het Heilig Avondmaal om Hem te GEdenken met de oud Joods-culturele symbolen van brood en wijn: 'doe dit tot mijn gedachtenis'. Dit is dus een oproep naar de toekomst toe vanuit het verleden in het heden. Het mooie hierbij is, lieve gemeente, dat die toekomst niet bepaald wordt door hoe wij als mensen die toekomstverwachting ingevuld willen zien, maar dat het in de Geest van God zelf is om

samen, jullie en ik, te zoeken en te vinden en te kloppen om opening te verkrijgen. Zo gaan we ook spoedig naar Pinksteren waar deuren, grendels, sloten, grenzen en wat dies meer zij wegvallen en we nog alleen maar met verzonken grenzen te maken krijgen. In de gedachtenis aan de Verrezen of Opgestane Heer ligt een nieuwe toekomst die van God komt open in ware verwachting. Dit is geen utopische wetenschap maar een gefundeerd geloof! Met alle menselijke twijfel en angst brengt deze gedachtenis in wezen hoop in volharding, en doet de onzichtbare Geest ons bewegen in richtingen van liefde en vertrouwen. Waar die er zijn is de Geest van God ook jullie zeer nabij. Daar kan geen ziekte, eenzaamheid, verdriet of wanhoop tegen op.

Deze brief schrijf ik jullie op 7 mei 2017 te Voorburg, de geboortedag van zowel Brahms als Tsjajkovskidag.

Frans Bouwen

Van de Predikant, van Frans

Bijbelkringen

'Entre Nous' Kring op **woensdag 7 juni om 10.30 uur** bij Mevrouw Hedy Jurgens, Av. des Uttins 4, 1180 Rolle. Hier gaan we verder met het boek van Huub Oosterhuis (samengesteld door Kees Kok) getiteld 'Alles voor Allen'.

Kooger Kring op **woensdag 7 juni om 14.30 uur** bij de Heer en Mevrouw Buesink, Chemin de la Milière 5, 1234 VESSY. We gaan door met het 'Onze Vader' en bespreken het slot.

Mystiek Kring op **donderdag 8 juni om 10.00 uur** bij de heer en mevrouw Vogelesang, Chemin de Chantemerle 30, LULLY. We lezen van het nieuwste boek van Huub Oosterhuis (samengesteld door Kees Kok) getiteld 'Alles voor Allen', en daarvan uit Hoofdstuk 'God' de pagina's over Voorzienigheid en de Almacht.

Genève Kring op **maandag 14 augustus om 20.00 uur** bij de Heer en Mevrouw Spierings, chemin des Avallons 23, 1247 ANIERES.

We gaan door op de vraagstelling: 'wat zie je als de zin van het leven?' vanuit geloofs, agnostisch en ethisch perspectief en vanuit de werkelijkheid van het dagelijkse bestaan. Deze keer concentreren we ons verder op het thema 'GEWENNING'.

ZEG NIET

Zeg niet **Vader**

als je je niet als zoon gedraagt.

Zeg niet **Onze**

als je opgesloten zit in je egoïsme.

Zeg niet **die in de hemelen zijn**

als je alleen maar aan aardse dingen denkt.

Zeg niet **Uw naam worde geheiligd**

als je alleen maar aan je eigen eer denkt.

Zeg niet **Uw koninkrijk kome**

als je het verwacht met materieel succes.

Zeg niet **Uw wil geschiede**

als je het niet accepteert wanneer die je niet bevalt.

Zeg niet **Geef ons heden ons dagelijks brood**

als je je niet bekommert om wie armoede lijdt.

Zeg niet **Vergeef ons onze schulden**

als je wrok blijft koesteren jegens je naaste.

Zeg niet **Leid ons niet in verzoeking**

als je jezelf eraan blootstelt.

Zeg niet **Verlos ons van de boze**

als je jezelf niet met hart en ziel inzet voor het goede.

Zeg niet **Amen**

als je de woorden van het Onze Vader niet serieus neemt.

Auteur onbekend

Bron: tekst gevonden in een Franse kerk en vertaald in het Nederlands door Kees van Veen, ingezonden door Frans Bouwen

Van het „Vlakke Land“ naar het gebied tussen Alpen en Jura

Oorspronkelijk zijn wij afkomstig uit het noorden van Nederland, maar dat is alweer enige jaren geleden. Na zestien jaar in Brussel te hebben gewoond en gewerkt, verblijven wij sinds juli 2016 in Chavannes de Bogis. We hebben twee kindjes, Floortje (5 jaar oud) en Pepijn (3 jaar oud), die hun lichte vlaamse accent in het Nederlands, nu aan het afleren zijn tijdens hun lessen in het Frans en Engels op het College du Leman. Een ieder die de dienst op Eerste Kerstdag in Coppet heeft bijgewoond zal ongetwijfeld onze twee kinderen op de achterste rijen hebben gehoord. Stilzitten is nog niet hun „fort“.

Wij zijn allebei werkzaam in de voedingsindustrie. Miranda werkt als *European Marketing Director* Pringles voor Kellogg. Het was haar overplaatsing naar Geneve die ons naar het gebied tussen Alpen en Jura bracht. Ikzelf ben werkzaam bij Barry Callebaut, de grootste producent van chocolade en cacao, als *Head of External Affairs*. Naar goed gebruik binnen multinationals hebben ons beider functies geen Nederlandse vertaling, waarvoor excuses. U begrijpt dat het voor onze kinderen een

droom is dat hun moeder in de chips werkt, en hun vader in de chocolade. Aan zoete en hartige snacks in ons huishouden is geen gebrek.

Wij genieten van Zwitserland, skieën in de winter, zwemmen en zeilen in de zomer en gedurende het hele jaar fietsen en wandelen in de bergen. Na 16 jaar in het mooie Vlaamse „vlakke land“, een welkome afwisseling.

We werken allebei fulltime, en dat betekent dat het weekend voluit in het teken staat van ons gezin. De kerk is hierin een moment om de strak geplande agenda links te laten liggen en stil te staan bij dat wat werkelijk telt; „het goede“ en „het rechtvaardige“ nastreven in alles wat je doet en je bekommeren om anderen. Helaas kunnen wij door sociale verplichtingen niet zo vaak komen als we zouden willen. Wat ons leuk zou lijken in de kerk? Zo nu en dan een familiedienst, zodat we met het hele gezin naar de kerk kunnen en de kindjes een rol te vervullen hebben tijdens de dienst (en een beetje lawaai mogen maken).

Namens ons alle vier, tot snel!

Miranda, Christiaan, Floortje en Pepijn Prins

Van de Kerkenraad

Met zeer grote vreugde heeft de Kerkenraad kennis genomen van het besluit van mevrouw Willy Westerlaken om positief in te gaan op het verzoek van de Kerkenraad om toe te treden tot de Kerkenraad. Mevrouw Westerlaken is sinds 2016 in onze streek woonachtig (voorheen: Nederland en Rome) en is heel snel een actief lid van onze gemeente geworden. Ook neemt zij als nieuw lid deel aan de Kooger Kring van de NPG. Voorheen heeft zij gewerkt bij de Generale Diakonale Raad op het centrale bureau van de Protestantse Kerken in Nederland (PKN). Zij kan per oktober 2017 toetreden. Mochten er bezwaren zijn tegen haar kandidatuur dan kunnen die aan de Kerkenraad schriftelijk en ondertekend bekendgemaakt worden, uiterlijk vijf dagen na verschijning van dit nummer van KONTAKT.

Met hartelijke groet, Hans Hogerzeil, Voorzitter NPG Kerkenraad

Het ontstaan van de Islam.

Ieder jaar trok Mohammed ibn Abdallah zich terug in een rots op de top van de berg Hira, net buiten Mekka in de Arabische Hidjaz. Daar bad hij, vastte hij en gaf aalmoezen aan de armen. De laatste decennia was zijn stam, die van de Koerajijiten, rijk geworden door handel te drijven met de omliggende landen. Mekka was een bloeiende handelsstad geworden, maar tijdens de agressieve strijd om rijkdom waren een aantal oude stamwaarden verloren gegaan. Mohammed had zich al geruime tijd zorgen

gemaakt over wat hij beschouwde als een crisis in de Arabische samenleving. In plaats van te zorgen voor de zwakkere leden van de stam, zoals de nomadische gedragsnorm voorschreef, probeerden de Koerajijiten nu geld te verdienen ten koste van een aantal armere familiegroeperingen – clans binnen de stam. De Arabieren wisten dat het jodendom en het christendom, die gepraktiseerd werden in het Byzantijnse en het Perzische rijk, veel verder waren ontwikkeld dan hun eigen heidense tradities. De Arabieren zagen dat Allah, betekend God, God was van de joden en christenen en zij geen deel

uitmaakte van het goddelijk plan. Overall in Arabië bestreed de ene stam de andere; het was een moorddadige cyclus van bloedwraak over en weer. Veel Arabieren geloofden dat zij een verloren volk waren, voor altijd verbannen uit de beschaafde wereld. In de nacht van de 17de ramadan, toen Mohammed wakker werd en ervoer hoe hij werd overweldigd door een verschrikkelijke aanwezigheid, die hem in zijn greep hield totdat hij de eerste woorden van een nieuw Arabisch heilig geschrift van zijn lippen hoorde rollen. Mohammed zweeg twee jaar over deze ervaring. Er volgde nog meer openbaringen. Hij nam alleen zijn vrouw Chadidja en haar neef Waraka ibn Nawfal, een christen, in vertrouwen. Mohammed meende geen nieuwe religie te stichten, maar de Arabieren – die nooit eerder een profeet hadden gekend – alleen maar het oude geloof in de Ene God te brengen. Het is verkeerd een privé-vermogen op te bouwen, en het is goed om rijkdom te delen en een samenleving te ontwikkelen waarin de zwakkeren en de kwetsbaren met respect worden behandeld. Dit was de cruciale les van het nieuwe heilige geschrift, dat de Koran (voordracht) werd genoemd, omdat de gelovigen de lessen ervan tot zich namen door te luisteren naar openbare voorlezingen van de hoofdstukken, soera's genaamd. Gedurende de volgende een en twintig jaar werd de Koran soera voor soera aan Mohammed geopenbaard. Met deze openbaringen schreef hij tevens een meesterstuk op het gebied van Arabische prosa en poëzie. Veel van de eerste gelovigen werden bekeerd door de geweldige schoonheid van de Koran. Omar ibn al-Chattab was een heiden en verzette zich fel tegen de boodschap van Mohammed. Hij was vast besloten de nieuwe secte weg te vagen. Hij was tevens een kenner op het gebied van Arabische poëzie. En de eerste keer dat hij de woorden van de Koran hoorde,

werd hij overmand door hun buitengewone welsprekendheid. Hij zei dat de taal een einde maakte aan elk voorbehoud ten aanzien van de boodschap: 'Toen ik de Koran hoorde werd mijn hart zacht en ik huilde, en de Islam trad in mij binnen'. De belangrijkste taak van de Moslim is het opbouwen van een gemeenschap (oemma) die gekenmerkt wordt door praktisch mededogen, en waar rijkdom eerlijk wordt verdeeld. De weg vooruit was de keuze voor één enkele God en een verenigde oemma, die werd geregeerd door rechtvaardigheid en gelijkheid. De Koran stelde dat deze boodschap slechts een 'herinnering' was aan waarheden die iedereen kende. Mohammed's boodschap is dezelfde als die van Abraham, Mozes, David, Salomo en Jezus. Zij zijn het volk van het boek, beter kan dit worden vertaald met 'volk van een eerdere openbaring' Onze God en jullie God is één. De Moslims bleven rituelen uitvoeren bij de Ka'ba, het kubusvormige heiligdom in het hart van Mekka. Zeven keer gingen zij rond het heiligdom. Zij kusten de Zwarte Steen die verankerd is in de muur van de Ka'ba. Oemra worden deze rituelen genoemd. Mohammed liet de Salat-gebeden uitvoeren met het gezicht naar Jeruzalem, de heilige stad van de ahl al-kita volk van het boek. In eerste instantie negeerden de machthebbers van Mekka de moslims, maar tegen 616 waren zij vreselijk kwaad geworden op Mohammed, die volgens hen het geloof van hun voorouders bespotten en die duidelijk een charlatan was, die zich alleen maar voordeed als profeet. De machthebbers vreesden dat Mohammed plannen had het leiderschap van Mekka over te nemen. De relaties verslechterden dramatisch. Aboe Djahl legde Mohammed's clan een boycot op; het was de Koerasisjiten verboden te trouwen met de moslims of handel met hen te drijven. Dat betekende dat niemand hun enig voedsel mocht verkopen. Het

verbod bleef twee jaar van kracht. In 619 stierf Aboe Talib oom en beschermer wali van Mohammed. Volgens de Arabische wetten van de bloedwraak kon een man zonder een beschermer die zijn dood zou wreken, straffeloos worden gedood. De positie van de oemma was bezig onhoudbaar te worden in Mekka; er diende een oplossing te worden gevonden. Mohammed was bereid te luisteren naar een delegatie van hoofdmannen uit Jathrib, een landbouw-nederzetting die circa vierhonderd kilometer ten noorden van Mekka lag. De afgezanten benaderden Mohammed tijdens de hadj van 620 en gingen over tot Islam en het samen gaan met de Moslims in een plechtige gelofte; zij zwoeren dat zij elkaar niet zouden bevechten en elkaar zouden verdedigen tegen gezamenlijke vijanden. In 622 glipte de ene na de andere islamitische familie weg en maakte de migratie (hidjra) naar Jathrib. De hidjra geeft het begin aan van het islamitische tijdperk, omdat Mohammed vanaf die gebeurtenis in staat was het ideaal van de Koran volledig te verwezenlijken en de islam een rol ging spelen in de geschiedenis. In het pre-islamitische Arabië had de stam een heilige waarde. Dat je je bloedverwanten de rug toekeerde en je aansloot bij een andere groep was nog nooit gebeurd. In wezen was het godslastering en de Koerajiten konden die afvalligheid niet over hun kant laten gaan. Zij zwoeren de oemma in Jathrib totaal te zullen vernietigen. Mohammed was aan het hoofd komen te staan van een verzameling stammen die niet met elkaar verbonden waren door het bloed maar door een gedeelde ideologie, dat was een verbazingwekkende vernieuwing in de Arabische samenleving. Niemand werd gedwongen zich te bekeren tot de religie van de Koran, maar moslims, joden en heidenen maakten allen deel uit van één oemma, konden elkaar niet aanvallen en zwoeren elkaar bescherming te bieden.

Nieuws over deze nieuwe 'superstam' deed de ronde en hoewel niemand aanvankelijk geloofde in de levensvatbaarheid ervan, bleek deze te inspireren tot vrede in Arabië, nog voor de dood van de profeet in 632, net tien jaar na de hidjra. Jathrib zou bekend worden als ak-Medina, omdat deze stad het voorbeeld werd voor de volmaakte islamitische samenleving. Een van Mohammed's eerste daden bij aankomst in Medina was de bouw van een eenvoudige moskee. Een steen gaf de richting kabla aan van het gebed. Christelijke kerken zijn afgezonderd van wereldse activiteiten en alleen gewijd aan de eredienst. In de Moskee wordt geen enkele activiteit buitengesloten. De visie van de Koran is dat er geen tweedeling bestaat tussen het heilige en het wereldse, het religieuze en het politieke. Het doel was tsawhid (éénmaken), de integratie van het gehele leven in een verenigde gemeenschap, die de moslims een indruk zou geven van de eenheid die God is. Het is vermeldenswaard dat Mohammed een van die bijzondere mannen was die het gezelschap van vrouwen oprecht kunnen waarderen. Zijn mannelijke metgezellen waren verbaasd over zijn toegeeflijkheid tegenover zijn vrouwen en de wijze waarop zij zijn gezag aanvochten en hem van repliek dienden. De gelijkberechtiging van de vrouwen lag Mohammed na aan het hart. De Koran verleende vrouwen het recht te erven en te scheiden. De Koran schrijft de vrouwen van de profeet een zekere mate van afzondering en sluiering voor. In de Koran is er niets dat het sluieren van alle vrouwen verplicht. Drie tot vier generaties na de dood van Mohammed imiteerden de moslims de Griekse christenen van Byzantium, die hun vrouwen sinds tijden sluijden en afzonderden. De moslims namen tevens een deel van hun christelijke vrouwenhaat over. Polygamie werd door de Koran geaccepteerd. In de oorlogen waren veel moslims gedood,

vrouwen bleven zonder beschermers achter. Maximaal vier vrouwen waren toegestaan, op voorwaarde dat zij allen volkomen gelijk behandelden en geen voorkeur toonden voor een van hen. Het vooruitzicht nauw samen te werken met de joodse stammen had Mohammed zeer aangesproken. Mohammed had kort voor de hidra enkele gebruiken geïntroduceerd, zoals een gemeenschappelijk gebed op vrijdagmiddag, wanneer de joden zich voorbereidden op sjabbat, en een vastendag op de joodse feestdag (Grote Verzoendag) teneinde de islam meer overeen te laten komen met het jodendom. Mohammed was hevig teleurgesteld toen de joden van Medina weigerden hem te aanvaarden als een authentieke profeet. De drie voornaamste joodse stammen waren ook verstoord over Mohammed's

overwicht. Nu hadden zij het gevoel te zijn gedegradeerd, zij waren vast besloten zich van hem te ontdoen. Maar sommige joden in de kleinere clans toonden vriendschap en vergrootten Mohammed's kennis van de joodse heilige geschriften. Het deed Mohammed vooral veel genoegen te horen dat in het boek Genesis Abraham twee zonen had: Izaak en Ismaël (die in het Arabisch Ismail werd), het kind van zijn bijvrouw Hagar. Abraham was genoodzaakt Hagar en Ismail de woestijn in te jagen, maar God had hen gered en beloofd dat ook Ismail de vader zou worden van een groot volk: de Arabieren.

Wordt vervolgd

Geert van Mesdag,
vanmesdag@bluewin.ch

Van de financiële commissie

Hier een update over de financiële situatie van de NPG. De bijdragen in 2017 zijn wat moeilijk van start gegaan maar trekken nu weer aan. Wij hopen op nieuwe bijdragen om de licht hogere kosten voor onze predikant (AVS en pensioenpremie toch verschuldigd) te dekken. Een eerste nieuwe bijdrager heeft zich gemeld. Hier de vergelijking met een jaar geleden:

	<u>15 mei 2016</u>	<u>15 mei 2017</u>
Bijdragen	13'000.-	14'005.-
Kontakt	600.-	325.-
Kerk kollekte	1'421.-	1'395.-

Wij zijn erg blij met het feit dat een aantal leden hun bijdrage in maandelijkse termijnen overmaken, dat verzekert een soepele cash-flow. We vragen aan leden die een voorkeur hebben om hun bijdrage in één keer over te maken of zij dat wat vroeger in het jaar willen doen. De gesprekskringen zijn een belangrijk onderdeel van de activiteiten van de NPG. Dank zij de leiding en inspiratie van ds Bouwen doen velen met enthousiasme mee. Wij rekenen er op dat ieder kringlid op zijn/haar wijze bijdraagt aan het mogelijk maken van dit werk. Voor suggesties voor de hoogte van uw bijdrage, neem contact op met de penningmeester.

Eef J. Vogelesang, Jan B. Vos

DE VOGEL

Droom en verlangen zijn als vogels. Ze overschrijden voortdurend de grenzen van het hier en nu, naar de toekomst en naar het verleden. Dit beeld is aloud. Misschien is het wel het oudste beeld dat de mensheid vond voor haar verlangen, voor zichzelf. Op Romaanse kapitelen ziet ons de adelaar aan, de vleugels soms ineengevouwen, een andere keer indrukwekkend uitgespreid. Soms heeft hij de vorm van een lezenaar waarop het boek rust dat de boodschap bevat die uit den Hoge komt en naar alle einders moet worden voortgedragen. Is het een simpele decoratie van eeuwen her, overgeleverd en ontleend aan een nog oudere traditie? Of is het een beeld van herkenning, vrucht van aandachtige waarneming waarin de ervaring opkwam dat wij werkelijk zijn als adelaars; stof en geest, aarde en adem, aan het lichaam gebonden en toch voortdurend daar bovenuit?

Zo'n symbool wordt niet onmiddellijk verstaan. Het vraagt aandacht. Ik moet me daartoe los maken uit mijn levensplannen die mijn tijd en mijn ziel beheersen. Wanneer ik daarvan vrij word, kan ik de adelaar op mij laten inwerken. Hij wordt dan symbool, een plaats waar ik kan herkennen wat ik zelf ten diepste ben. Ingewikkeld als ik was in mijn beslommeringen, kon ik dat niet zien. Daaruit los gemaakt kan het tot mij doordringen. Wanneer het tot mij doordringt, word ik vrij; zoals de kunstenaar die in de steen de vogel al zag vóór hij er zijn beitel inzette.

In het noord-portaal van de kathedraal van Chartres is het uitgebeeld. God schiept daar de vogels en juist dán ziet Hij in zijn geest de mens opdoemen. In het visioen zoals de kunstenaar het uitbeeldt, kijkt God in de verte. Het is alsof Hij een nieuw beeld ontvangt, het visioen van de mens, van mij. De evangelist doet hetzelfde. Wanneer hij verhalen wil hoe Jezus tot de volwassenheid van zijn uitverkiezing geraakt laat hij de Geest-vogel op hem neerdalen. Een stem spreekt dan: 'Deze is Mijn welbeminde'. Het is dezelfde Geest-vogel die in de aanvang zweefde boven de vloed. Het is ook de liefdesvogel, echo van de liefdesduif die de bode was van de liefdesgodin.

Verlangen en droom zijn machten in ons die ons kunnen doen opstijgen, ook als de realiteit ons aan de ketting legt of ons opsluit in de gouden kooi van de welvaart. Verlangen en droom willen opwaarts. Wanneer dat niet kan, kan neerslachtigheid ons overvallen. Neerslachtigheid is ontkracht en machteloos verlangen. Gaston Bachelard merkt op dat wanneer wij aan onze verbeelding ruimte zouden durven geven, wij heel wat minder valse problemen zouden hebben. Dat is een andere benadering dan die in onze dagen zo veel voorkomt. Daarin verschijnt onze verbeelding als de grote boosdoener die ons van de realiteit vervreemdt. Maar verbeelding behoort tót onze realiteit. Men moet het opvliegen van een vogel liefdevol aanschouwen om te zien hoe wáár de symboliek van de vogel is; een mens herkent er het beste van zichzelf in.

Wat aan een vogel eigenlijk schoon is, is zijn vlucht. En aan het schone kan men niet deelnemen zonder er zelf door te worden geraakt. Wie de opvlucht van een vogel herkent als een beeld van zichzelf, zal er nooit meer echt van overtuigd kunnen raken dat hij slechts een naakte aap is. In deze herkenning zijn natuurlijk niet alle verlangens noch alle dromen verwezenlijkt. 'Niet alles is vervuld', zegt de oude man* die mét al zijn tevredenheid nog weet wat verlangen is. Wanneer de Egyptenaar de mens afbeeldt die zo juist gestorven is, tekent hij boven het dode lichaam de levensvogel met het teken der onsterfelijkheid in zijn bek. De oude christenen

beitelen op de grafsteen van hun doden de raaf met de olijftak. Hij is de van oudsher bekende verspieder, de verkenners die de weg kent in de onderwereld en die ons oriënteert in de chaos. Zo is ons verlangen.

Tot over de laatste grens gaat het. Zo is ook de droom van de mensheid. Maar het vraagt betrokkenheid en toewijding, aandacht en liefdevolle waarneming; niet alleen van de dingen buiten ons maar ook van wat wij zelf zijn en kunnen worden. Zonder deze betrokkenheid en toewijding gaat het ons niet goed.

Uit : De weg van het verlangen, Herman Andriessen, 1992

* Verlangen en levensdroom, Kontakt maart 2017

Ingestuurd door Koos van der Maas

Drieëenheid

Omstreeks het jaar 320 woedde in de kerken van Egypte, Syrë en Klein-Azië een felle theologische discussie. In liedjes werd verkondigd dat alleen de Vader de waarachtige God was, de ongenaakbare en enige, en de Zoon noch mede-eeuwig, noch ongeschapen was, omdat de Vader Hem het worden en zijn had gegeven. De controverse was in het leven geroepen door Arius, de charismatische presbyter van Alexandrië. Hij had een probleem aan de orde gesteld dat zijn bisschop Alexander onmogelijk kon negeren, maar nog moeilijker kon weerleggen: hoe was het mogelijk dat Jezus Christus op dezelfde manier God was geweest als God de Vader?

Arius geloofde dat Jezus niet goddelijk van nature was zoals God de vader. Hij ontkende de goddelijkheid van Jezus niet; integendeel, hij noemde Jezus 'sterke God' en 'de volledige God', maar hij voerde aan dat het gods-lasterlijk was om te menen dat Hij goddelijk van nature was. Bisschop Alexander en zijn jonge secretaris Athanasius beseften dat het niet om een theologische nuance ging. Keizer Constantijn riep een Concilie in Nicea bijeen om de kwestie te regelen. Een priesterlijke auteur was ervan uitgegaan dat God de wereld uit de oerchaos had geschapen en de notie, dat God het hele universum uit een absoluut vacuüm had opgeroepen, was

volstrekt nieuw. Tegen de vierde eeuw deelden de christenen de visie van de gnostici dat de wereld van nature kwetsbaar en onvolmaakt was en door een enorme kloof van God werd gescheiden. Christenen wisten dat Jezus Christus de mens door zijn dood en opstanding had verlost. Christus had de mens in staat gesteld de kloof tussen God en de mensheid te overbruggen. Athanasius zette Christus in de goddelijke wereld. Arius zette hem in de geschapen orde. Tijdens het concilie kwam een door Athanasius opgestelde geloofs-belijdenis tot stand. Hieruit blijkt dat de schepper en de verlosser één waren. De geloofs-belijdenis luidde:

'We geloven in de ene God, de almachtige Vader, schepper van alle zichtbare en onzichtbare dingen,
En in de ene Heer Jezus Christus, de Zoon van God,
die als eniggeborene uit de Vader, dat wil zeggen uit het wezen van de Vader, is voortgekomen,
God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtige God,
Geboren, niet geschapen, één in wezen met de Vader,
door wie alles geschapen is wat in de hemel en op aarde is;
die om ons mensen en omwille van ons heil is neergedaald, vlees heeft aangenomen en Mens geworden is;
die geleden heeft en op de derde dag is verrezen,

die opgeklommen is naar de hemelen
en weer zal komen om te oordelen over
de levende en de doden,
En we geloven in de Heilige Geest.

Keizer Constantijn, die weinig of niets van theologische vraagstukken begreep, was zeer verheugd met dit uiterlijk blijk van overeenstemming, maar in werkelijkheid was men allesbehalve eensgezind. De geloofsbelijdenis van Athanasius ging belangrijke vragen uit de weg. Er werd in verklaard dat Jezus goddelijk was, maar er werd niet uitgelegd hoe de Logos 'wezens-één' kon zijn met de Vader zonder zelf een tweede God te zijn. Marcellus, de bisschop van Ancyra, goed bevriend met Athanasius, betoogde dat de Logos gewoon geen eeuwig goddelijk wezen kon zijn. Drie vooraanstaande theologen van Cappadocië in Oost-Turkije te weten Basilius, de bisschop van Caesarea, zijn jongere broer Gregorius, de bisschop van Nyssa, en zijn vriend Gregorius van Nazianze. Deze zogeheten Cappadociërs waren alle drie zeer spirituele mannen. Plato had een scheiding aangebracht tussen wijsbegeerte, die in termen van de rede werd uitgedrukt en dus kon worden bewezen, en de niet minder belangrijke leer die via de mythologie werd doorgegeven en zich aan het wetenschappelijke bewijs onttrok. Basilius maakte onderscheid tussen dogma en kerygma. Beide vormen van de christelijke heilsboodschap waren essentieel voor de godsdienst. Kerygma was de openbare prediking van de kerk die op de schrift was gebaseerd. Dogma stond voor de diepere betekenis van de bijbelse waarheid. Bij beschouwing over God begonnen de Cappadociërs niet bij zijn onkenbare ousia, maar bij de menselijke ervaring van zijn hypostaseis. De toevoeging over de Heilige Geest die aan de geloofsbelijdenis werd toegevoegd, roept vragen op. De mensen wisten niet wat zij van de Heilige Geest

moesten denken. Was het gewoon een synoniem voor God, of was het iets meer? Volgens de Cappadociërs kunnen we God slechts kennen via een manifestatie die ons als Vader, Zoon en Heilige Geest zijn geopenbaard. De hypostates Vader, Zoon en Heilige Geest mogen dus niet worden gelijkgesteld met God zelf, omdat, zo legde Gregorius van Nyssa uit, 'de goddelijke natuur onbenoembaar en onbespreekbaar is'; 'Vader', 'Zoon' en 'Heilige Geest' zijn slechts termen waar we ons van bedienen' om over de ene te spreken waarmee Hij zich kenbaar heeft gemaakt. Toch hebben deze termen symbolische waarde, aangezien ze de onzegbare werkelijkheid vertalen in beelden die we kunnen begrijpen. Mensen hebben God ervaren als transcendent (de Vader, verborgen in ontoegankelijk licht), als scheppend (de Logos) en als immanent (de Heilige Geest). Maar deze drie hypostasen laten ons slechts een gedeeltelijke en onvolledige glimp van de goddelijke natuur opvangen; die natuur zelf kan niet in zulke beelden en conceptualiseringen worden uitgedrukt. De drieëenheid moet daarom niet worden opgevat als een feit, maar als een paradigma dat met de echte feiten van Gods verborgen leven correspondeert.

De latijnse theoloog die ten slotte de Drieëenheid voor de Latijnse Kerk definieerde, was Augustinus. De Griekse christenen hadden grote eerbied voor Augustinus en beschouwden hem als een van grootste kerkvaders, maar ze wantrouwden zijn trinitaire theologie, omdat die naar hun mening God veel te rationeel en antropomorfistisch voorstelde. Augustinus benaderde God niet metafysisch, zoals de Grieken, maar psychologisch en zeer persoonlijk. Augustinus kan met recht de grondlegger van de westerse spiritualiteit worden genoemd. Bekend, beter dan welke andere denker van de late oudheid ook, voornamelijk door

zijn Confessiones (Belijdenissen), het aansprekende en gepassioneerde relaas van zijn ontdekking van God. In de ogen van Augustinus kan de mensheid niet buiten God. God is geen objectieve werkelijkheid, maar een spirituele aanwezigheid in de complexe diepten van onze eigen persoon. Dit inzicht deelde Augustinus niet alleen met Plato en Plotinus, maar ook met boeddhisten, hindoeïsten en sjamanen uit de niet-theïstische religies. Zijn God was geen onpersoonlijk wezen, maar de zeer persoonlijke God van de joods-christelijke traditie. Augustinus ontwikkelde een eigen psychologische triniteitsleer, vervat in zijn verhandeling 'De Trinitate'. Wanneer we uitspraken horen als 'God is licht' of 'God is de waarheid', voelen we dat onze spirituele belangstelling instinctief wordt gewekt en voelen we dat 'God' ons leven zin en inhoud kan geven. Maar in dat moment van verlichting vallen we terug in ons normale denkpatroon. Dat moment van onuitgesproken verlangen kunnen we niet terughalen. Augustinus toont vervolgens aan dat zich in onze geest een drieëenheid bevindt die, zoals elk platoons beeld, een afspiegeling van God is, en dat we om die reden branden van verlangen om naar ons archetype terug te keren – het oerbeeld waar we naar zijn gemaakt. In de ziel bevinden zich drie vermogens: herinnering, inzicht en wil, corresponderend met kennis, zelfkennis en liefde. Net als de drie goddelijke personen zijn deze geestes-activiteiten in wezen één, want ze bezetten niet drie gescheiden gebieden van de geest. Dit inzicht in de werking van onze geest is echter nog maar het begin: de drieëenheid die we in ons binnenste aantreffen is niet God zelf, maar een spoor van de God die ons gemaakt heeft. Augustinus geloofde dat ook de drieëenheid in de geest een reflectie was die de tegenwoordigheid van God omvatte en op Hem was gericht. Maar hoe komen we voorbij dat beeld dat, donker als

een spiegel, wordt teruggekaatst? Hoe bereiken we God zelf? De enorme afstand tussen God en de mens kunnen we niet alleen op eigen kracht overbruggen. Alleen doordat God ons in de persoon van het mensgeworden Woord tegemoet is getreden, kunnen we het beeld van God dat zich in ons binnenste bevindt en dat door zonde is beschadigd en bekrast, herstellen. We stellen ons open voor de goddelijke werkingen, die ons zullen transformeren via een drievoudige techniek die Augustinus de drieëenheid van het geloof noemde, retinere (vasthouden in onze geest van de waarheden van de Menswording), contemplatio (het schouwen ervan) en dilectio (het zich verheugen erin). Als we onszelf op deze manier aanleren om voortdurend ervan doordrongen te zijn dat God in onze geest aanwezig is, zal de Drieëenheid ons geleidelijk worden onthuld.

Pseudo-Dionysius hechte grote waarde aan het onderscheid tussen kerygma en dogma. Het kerygmatische evangelie was duidelijk en kenbaar; het dogmatische zwijgend en mystiek. Beide waren van elkaar afhankelijk. Pseudo-Dionysius begint elk hoofdstuk van zijn traktaat *De divinis nominibus* (Over goddelijke namen) met de kerygmatische waarheid die door God is geopenbaard: zijn goedheid, zijn wijsheid, zijn vaderschap, enzovoort. Vervolgens laat hij zien dat God in deze titels weliswaar iets van zichzelf heeft geopenbaard, maar dat Hij niet zijn hele zelf heeft geopenbaard. Als we God echt willen kennen, moeten we die attributen en namen daarna ontkennen ('wegnemen'). We moeten dus zeggen dat Hij zowel 'God' is als 'niet God' is en vervolgens dat Hij 'niet goed' is. Door de schok van deze paradoxale methode, een proces dat zowel weten als niet-weten omvat, zullen we vanuit de wereld van gewone ideeën naar de onuitsprekelijke werkelijkheid zelf worden gevoerd. Het triniteitsdogma is in de westerse wereld vaak verkeerd

begrepen. Ook moslims en joden vonden het een raadselachtig en zelfs een godslasterlijk leerstuk.

Tenslotte de drieëenheid in het moderne christendom. God ontwikkelt niet drie persoonlijkheden van Vader, Zoon en Heilige Geest als Hij naar buiten toe in contact treedt met mensen. Nee, God heeft in zichzelf het drievoudig karakter van Vader, Zoon en Geest. Het ligt nu eenmaal in Gods aanleg en karakter besloten, dat Hij uit liefde een wereld kan scheppen en ook in diezelfde wereld kan neerdalen als gewoon mens en als Heilige Geest. Hij wordt door zijn drievoudig karakter niet tot al die handelingen gedwongen; het zijn vrije keuzes. Maar dat Hij tot die keuzes komt, is mogelijk dankzij de

bijzondere, drievoudige aard van zijn God zijn. De leer van de drieëenheid geeft dus tekening aan het gezicht van éne God. Een monotheïstische godsdienst kan een koel en afstandelijk karakter krijgen, als de éénheid van God zo sterk wordt benadrukt, - zoals gebeurt in de Koran -, dat Gods gezicht een min of meer starre uitdrukking vertoont. Het christelijke dogma van de triniteit daarentegen brengt tot uitdrukking hoe rijk en gevarieerd Gods wezen is.

Geert van Mesdag,
vanmesdag@bluwin.ch

Diaconale collecte Mei: Tchernobyl kinderen met vakantie in Zwitserland

Mevrouw Karin Kaufman heeft via haar werk bij de Lutherse Wereldbond al jaren contacten met kerken en projecten in Oost-Europa. Zij is de motor van een project die als doel heeft jonge kinderen (7-10 jaar) uit de Tchernobyl regio naar Zwitserland te laten komen voor drie weken vakantie in de bergen. In de maand september van dit jaar komen er 20 kinderen. De kinderen zijn „gezond“ genoeg om de lange busreis te maken. Om U een idee te geven van de lange reis, de trein vertrekt uit Gomel voor een reis van 6 uur naar Minsk, daar stappen ze over op een bus, dan via Polen door Duitsland en Oostenrijk naar Zwitserland. De bus vertrekt donderdagavond en komt zondagmiddag aan in Leysin. Het moeten dus wel kinderen zijn met een relatief „goede“ gezondheid. Alle kinderen hebben kwalen zoals chronische hoest, asthma, schildklierproblemen etc. Ze knappen zichtbaar op door berglucht, zon, goed eten en ontspannende activiteiten.

Dit is alleen mogelijk dankzij individuele financiële steun, steun van enkele kerken in Genève en de trouwe medewerking van vrijwilligers die voor 100% pro-deo werken. De russische kerk in Genève stelt hun chalet in Leysin ter beschikking. Het budget heeft gaten maar het enthousiasme is groot. Steun is zeer welkom. Er is nog geld nodig voor dagelijkse dingen als eten, kinderkleren, spelletjes etc. De grootste kostenpost is de bus en de verzekering voor de kinderen. Mocht U mevrouw Kaufman zelf inlichtingen willen vragen dan is dit haar emailadres: kkaufmannk@sunrise.ch

Opbrengsten Diaconale collecte :

Februrari	Entr'aide	Fr. 330.-
Maart	MamiSa	Fr. 452.30
April	Weeshuis Ghana	Fr. 870.-

Frances Sandberg

Van de brocante tafel

Beukeboom (van Toon)
Jij staat daar aan mijn raam
in 't warme licht te rijpen
en eind'lijk lieve beukeboom
ben ik gaan begrijpen
dat jij daar staat voor mij
wat gek, ik zag het niet
zo kwam het dat ik al je liefde
onbeantwoord liet
Nu loop ik met een schuldgevoel
en met oprecht berouw
wat stom! Jij had mij wèl gezien
maar ik had geen erg in jou

De bomen en struiken zijn weer uitgelopen. De regen hielp daar heerlijk aan mee. Onder hun bladerendek maken we weer plannen. O.a. voor de Buitendag, en wel in september! Mocht u spulletjes of bulletjes hebben, breng ze mee of wij komen bij u langs.

Voor het brocante comité:

Mevr. Gerrie Bonthond, tel. 0033 450 41 03 56
Mevr. Barbara Vogelesang, tel. 021-802 21 13

